

La poesia. Una altra visió de la muntanya

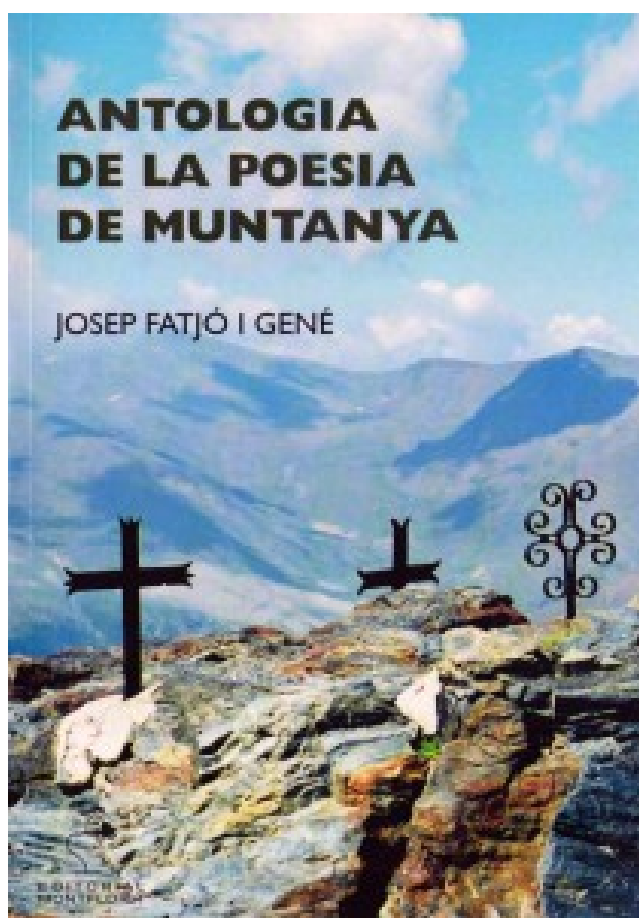
Date : 01/07/2013

Publicat el 01-07-2013

Text: Josep Fatjó

Escriptor i alpinista. Fisioterapeuta i professor d'universitat

La poesia sempre ha estat un mitjà de comunicació poc proper a la gran majoria de gent. Saber expressar els sentiments davant d'una muntanya, una vall o un paisatge natural en general, ha sigut, a parer de molts, un privilegi d'alguns escollits, en canvi són molts els excursionistes que, llibreta en mà, prenen nota per tal de compondre alguns versos força remarcables.

Al llarg dels anys, la muntanya va ser per a la gran majoria de gent un lloc inhòspit, llunyà i ple de misteri que no donava res ni de material ni, per descomptat, d'espiritual. La desconeixença que se'n tenia la feia prohibida a tots aquells que hi vivien a prop o que se la miraven de lluny. Moltes eren les llegendes que parlaven de dimonis i monstres que poblaven les altures i ningú no volia apropar-s'hi.

Podem dir que el sentiment per la muntanya és una cosa moderna, de fa relativament pocs anys i, a casa nostra, aquest sentiment, va arribar de la mà dels excursionistes que van començar a recórrer les valls i després els cims observant tot allò que fins aleshores havia estat gairebé prohibit. Els escriptors, els poetes i tota aquella gent sensible van saber aprofitar aquesta nova finestra per mirar a través seu i veure un nou món. Van saber interpretar, en definitiva, tot allò que la bellesa dels cims i de les valls els transmetia i el que és més important, van saber transmetre-ho a través de les plomes amb els seus

---

escrits i a través dels pinzells amb unes pintures extraordinàries.

A Catalunya i amb la Renaixença, Jacint Verdaguer va ser el gran exemple d'excursionista i poeta que va saber plasmar en els seus poemes tot allò que els seus ulls i el seu sentiment van captar al llarg de les seves excursions pel Pirineu.

*Com jardinera la vall d'Eina els mostra,
al veure'ls serrejar per la muntanya,
la faldada de flors que a la Cerdanya
aboca al nàixer cada jorn d'abril.*

Amb el poema *Canigó*, Verdaguer plasma de manera sensacional la llegenda dels Pirineus després d'haver recorregut, com tothom sap, tota la serralada amb la seva sotana, una maleta i un paraigua.

Darrere d'ell en van venir molts altres que van seguir el seu mestratge: Maragall, Sagarra, Manent, Carner i un llarg etcètera; cadascun d'ells, a la seva manera i amb el seu estil diferenciat, van parlar de la muntanya des del seu punt de vista particular.

La majoria d'aquests autors, però, no eren ni de bon tros, excursionistes. Josep Maria de Sagarra, per exemple, era un "bon vivant" que fruïa de les coses bones de la vida i era de la llei del mínim esforç. Per això no l'imaginem pujant una muntanya ni tan sols a Collserola. En canvi ens va delectar amb poemes tan singulars i tan bells com "El poema de Montserrat" que va tenir una acollida extraordinària en el seu moment.

*A les nines esclaves
d'un pretèrit esguard inconscient,
els va llevar les infecundes traves;
i Déu va dir-me clarament:
"Montserrat no és allò que tu miraves;
Montserrat és això que estàs veient".*

Maragall, en canvi, era una mica més agosarat i, de tant en tant, s'enfilava a alguna muntanya o recorria alguna vall pirinenca. Amb tot, era excursionista de temporada.

*Plau-me el bastó del caminant al puny,
abraçar els horitzons d'una mirada,
fer-me entrar a dins la immensitat del cel
i el gran adormiment de les muntanyes.*

La gran majoria dels nostres poetes, amb l'excepció feta de Verdaguer i algun altre com Joan Maria Guasch, no eren verament excursionistes, però cal remarcar que, en aquest país nostre que conté "més poemes per metre quadrat", cada un d'ells ha dedicat, tard o d'hora, alguna poesia a la muntanya i és que vivim en un país – Catalunya – que és realment llaminer a l'hora d'inspirar poesies sobre la muntanya i això és degut a la gran varietat geogràfica que posseïm. Dels Pirineus als Ports i de les planes de ponent a la Mediterrània, els relleus muntanyosos es reparteixen contínuament al llarg i ample del territori, destacant aquests illots de tots coneguts que són Montserrat, Sant Llorenç i el Montseny.

Deixant de banda els "professionals" de la poesia, ens hem de fixar en tots aquells excursionistes espontanis que de manera més o menys encertada, però sempre amb esperit observador i sensible, han plasmat els seus sentiments quan han sortit d'excursió: escaladors, muntanyencs, alpinistes que, llibreta en mà, han transmès la bellesa de la muntanya en butlletins, revistes i, fins i tot, en Jocs Florals arreu del territori. I és que saber contemplar el paisatge i saber interpretar el seu llenguatge, només ho pot fer

aquell que ha trescat muntanya amunt, aquell que s'ha enfilat per una paret i ha sentit el buit sota els seus peus, aquell que ha notat el fred embat de la neu a la cara o el que s'ha deixat anar lliscant sobre uns esquís vessant avall. La bellesa de tot plegat no deixa de produir un sentiment de joia i de pau, de retrobament amb un mateix i de retorn a la natura simple i generosa, tal com deia un gran muntanyenc desaparegut.

Fixem-nos sinó en alguns exemples a banda dels exposats anteriorment i en contraposició d'aquells poetes "professionals" que sense moure's de casa, com aquell que diu, han sabut descriure moments inoblidables, sentiments profunds, que han quedat plasmats en encertades poesies.

Josep Punsola i Vallespir, nascut a Mataró, era un excursionista nat que estimava la natura i que va deixar escrits poemes memorables, tots ells nascuts de la seva experiència muntanyenca, com aquell de "La tartera" :

*No creguessis, rocs petjant,
de trobar costa planera...
Dues passes endavant,
quatre passes endarrere!*

Un altre bon exemple és el de Josep Maria Villalba Ezcay, escalador i muntanyenc infatigable del Centre Excursionista de la Comarca del Bages de Manresa. Prolífic escriptor i home culte que es va saber adaptar a les circumstàncies d'una post guerra excessivament dura. Va saber descriure amb detall alguns moments viscuts a la muntanya com aquell "Bivac" :

*Som ja a mitja escalada i el sol se'n va a la posta.
Tu i jo, company de corda, aturem per la nit.
Al seu si, ens acull l'aspre i vell Pedraforca,
mai a la terra baixa, sols a la pedra eixorca
podem ambdós sentir-nos tan companys, tan units.*

O quan feia el símil de l'escalador amb un pagès:

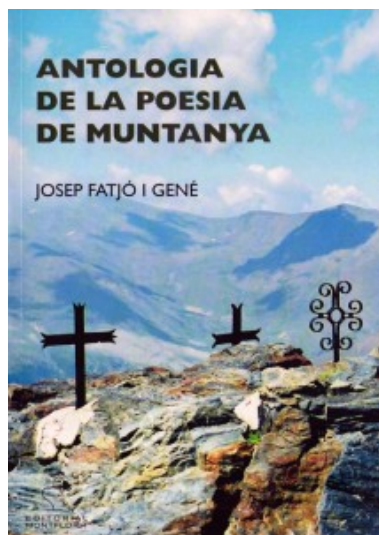
*Com un pagès sublim que conrea la roca
tenint per solc esquerdes i per llavor els dits,
enlairant-se maldant per assolir la glòria
i la noble collita del vent sagrat dels cims^[1].*

Una altra excursionista, de Barcelona, cèlebre pels seus bonics poemes, és Conxita Julià i Farrés que, al si de l'Agrupació Excursionista Icària, va poder esplaiar el seu amor a la natura juntament amb el seu marit i que ens ha donat poemes tan bells com aquesta "Ofrena" :

*Anem amunt. On la neu és més blanca:
que més amunt som més a prop de Déu.
Damunt la neu, guixats amb una branca,
farem dos noms: ben junts, el teu i el meu;
més al cim, a la Creu que hi reposa,
li pregarem que ens guardi de perills;
i per ofrena, a falta d'una rosa,
farem dos noms. Els noms dels nostres fills!*

La llista se'ns faria inacabable i podríem escriure pàgines i més pàgines d'autors excursionistes que han

escrit poemes sobre la muntanya. Tot plegat, però, ha estat recollit en un llibre titulat

Antologia de la poesia de muntanya^[2] editat fa poc més d'un any, on es recullen els millors poemes tant d'autors professionals – més de quaranta-cinc – com d'excursionistes espontanis, tal com hem pogut veure en aquesta petita mostra. Un llibre per fruit de la poesia entenedora, senzilla i sempre bella que parla de la muntanya en tots els seus aspectes.

Deixeu-vos portar de la mà de tots aquests poetes de casa nostra, muntanya amunt, perquè l'excursió és segura i de ben segur plaent. Deixeu-vos portar cel amunt com les aus, tal com diu Pepita Planas en el poema "Ran de cel" :

*Jo també, com les aus, faria el vol,
si pogués, vers les crestes més agudes,
i, prop del cel, les roques cantelludes
serien del meu cor, l'últim bressol!*

^[1] Poema dedicat a Vicens Barbé mort a les Agulles de Montserrat.

^[2] Josep Fatjó i Gené. *Antologia de la poesia de muntanya*. Editorial Montflorit, novembre 2011.